

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2006:2

Vihkimisoikeuden myöntäminen

Lausuntotiivistelmä

Vihkimisoikeuden myöntäminen

Lausuntotiivistelmä

KUVAILEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
21.3.2006

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Lausuntotiivistelmä	
Mette Manninen		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Vihkimisoikeuden myöntäminen Lausuntotiivistelmä			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä			
<p>Vihkimisoikeuden myöntämiseen liittyvästä mietinnöstä saatiin lausunnot yhteensä 31 viranomaiselta ja yhteisöltä.</p> <p>Valtaosa lausunnonantajista pitää mietinnössä ehdotettua vihkimisoikeuden myöntämistä koskevaa sääntelyä tarpeellisena ja perusteltuna.</p>			
Avainsanat: (asiasanat)			
avioliitto, avioliiton solmiminen, vihkimisoikeus, rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta			
Muut tiedot tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 8/41/2005 Hare OM027:00/2005			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2006:2		ISSN 1458-7149	ISBN 952-466-345-7
Kokonaissivumäärä 12	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIE MINISTERIET

Utgivningsdatum
21.3.2006

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare)	Typ av publikation Remissammandrag		
	Uppdragsgivare Justitieministeriet		
	Datum då organet tillsattes		
Mette Manninen			
Publikation (även den finska titeln)			
Beviljande av vigselrätt (Vihkimisoikeuden myöntäminen)			
Publikationens delar			
Referat			
<p>Sammanlagt 31 myndigheter och sammanslutningar har yttrat sig om det betänkandet som arbetsgruppen för beviljande av vigselrätt har lagt fram.</p> <p>Största delen av remissinstanserna anser att de bestämmelser om beviljande av vigselrätt som föreslås i betänkandet är behövlige och befogade.</p>			
Nyckelord			
Äktenskap, ingående av äktenskap, vigselrätt, registrerat religionssamfund			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren)			
JM 8/41/2005 Hare JM027:00/2005			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2006:2		ISSN 1458-7149	ISBN 952-466-345-7
Sidoantal 12	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	2
2 Yhteenveto lausunnoista	2
3 Yksityiskohtaiset kannanotot	3
Avioliittolakiin ehdotetut muutokset	9
Vihkimisoikeuden myöntäminen katsomusyhteisöille	9
Muita huomioita	10
Liite	11

1 JOHDANTO

Vihkimisoikeutta koskevien säännösten uudistamistarvetta tarkastelleen työryhmän mietintö valmistui 14 päivänä joulukuuta 2005.

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki vihkimisoikeuden myöntämisestä. Laki sisältäisi säännökset siitä, millä edellytyksillä oikeus toimittaa kirkollisia avioliittoon vihkimisiä rekisteröidyssä uskonnollisessa yhdyskunnassa voidaan myöntää, sekä myönnetyn vihkimisoikeuden käyttämisen valvonnasta.

Ehdotuksen mukaan vihkimisoikeus voitaisiin myöntää rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan hakemuksesta sellaiselle yhdyskunnan jäsenelle, joka täyttää laissa säädetyt edellytykset ja joka on antanut kirjallisen suostumuksensa vihkijänä toimimiseen. Vihkimisoikeuden myöntäisi ja sen käyttämistä valvoisi maistraatti. Maistraatti voisi laissa säädetyin edellytyksin myös peruuttaa myöntämänsä vihkimisoikeuden.

Avioliittolakiin ehdotetaan tehtäväksi uudesta laista aiheutuvat välttämättömät muutokset. Lisäksi eräät vihkimisten toimittamiseen ja vihkimisoikeuksien rekisteröintiin liittyvät asetuksentasoiset säännökset nostettaisiin uuden perustuslain voimaantulon johdosta lain tasolle.

Lisäksi mietinnössä on arvioitu kysymystä siitä, tulisiko olla mahdollista myöntää vihkimisoikeus rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien ohella myös uskonnottomille katsomusyhteisöille. Mietinnön mukaan tällaiselle uudistukselle ei ole riittäviä perusteita.

Oikeusministeriö pyysi 14 päivänä joulukuuta 2005 mietinnöstä lausuntoa 59 viranomaiselta ja yhteisöltä, joista 31 antoi lausunnon. Tiivistelmän liitteessä on lueteltu viranomaiset ja yhteisöt, joilta lausuntoa pyydettiin ja jotka sen antoivat.

2 YHTEENVETO LAUSUNNOISTA

Lähes kaikki lausunnonantajat pitivät työryhmän ehdotuksia tarpeellisina ja perusteltuina. Ehdotukset vihkimisoikeuden myöntämisen ja sen käytön valvomisen siirtämisestä opetusministeriöltä maistraatille saavat yleisesti ottaen laajaa kannatusta. Useat lausunnonantajat pitivät tarpeellisena ja selventävänä myös sitä, että vihkimisoikeus myönnettäisiin rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan hakemuksesta sen jäsenelle.

Useat niistä lausunnonantajista, jotka ottivat kantaa mietinnössä arvioituun kysymykseen mahdollisuudesta myöntää vihkimisoikeus uskonnottomille katsomusyhteisöille, olivat työryhmän ehdotuksen kanssa yhtä mieltä siitä, ettei vihkimisoikeutta vastaisuudessakaan voitaisi myöntää uskonnottomille katsomusyhteisöille. Eräät lausunnonantajat katsoivat, että yhdenvertaisuussyistä vihkimisoikeus tulisi voida myöntää myös katsomusyhteisöille. Muutamat lausunnonantajat toivat esille myös pyrkimyksen siviilivihkimiseen ainoana vihkimismuotona.

Yksittäisistä säännösehdoista lausunnonantajat kiinnittivät huomioita vihkimisoikeusrekisterin tietosisältöön, henkilötietojen käsittelyyn ja rekisterin ylläpitoon sekä vihkijää koskevien riittävien edellytysten sisällön täsmentämiseen.

3 YKSITYISKOHTAISET KANNANOTOT

1 §. Lain soveltamisala

Oikeus toimittaa kirkollisia avioliittoon vihkimisiä rekisteröidyssä uskonnollisessa yhdyskunnassa (vihkimisoikeus) voidaan myöntää siten kuin tässä laissa säädetään.

Muutamien lausunnonantajien mukaan erillislain säätäminen uskonnollisten yhdyskuntien vihkimisoikeudesta sotii kirkkojen ja uskonnollisten yhdyskuntien tasa-arvoa vastaan. Lisäksi se nähdään ongelmallisena uskonnonvapauslain ja perustuslain näkökulmasta katsottuna. (*Suomen Helluntaikirkko, Finlands Svenska baptistsamfund, Finlands Svenska Pingstsamfund, Vörå frikyrkoförsamling*)

Etnisten suhteiden neuvottelukunta ja Suomen Baha'i -yhdykunta pitävät ilmaisua ”kirkollinen vihkiminen” tässä yhteydessä harhaanjohtavana/ epäonnistuneena.

2 §. Vihkimisoikeuden myöntämisen edellytykset

Vihkimisoikeus voidaan myöntää uskonnonvapauslain (453/2003) 2 luvussa säädettyllä tavalla rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan hakemuksesta sen jäsenelle:

- 1) joka on täysi-ikäinen;*
- 2) jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu;*
- 3) jolla voidaan katsoa olevan riittävät edellytykset vihkimisten asianmukaiseen toimittamiseen; ja*
- 4) joka on antanut kirjallisen suostumuksensa vihkijänä toimimiseen.*

Useat lausunnonantajat kannattavat ehdotettua muutosta vihkimisoikeuden myöntämisessä niin, että se myönnettäisiin rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan hakemuksesta sen yksittäiselle jäsenelle. (*opetusministeriö, vähemmistövaltuutettu, Väestörekisterikeskus, Turun ja Vaasan maistraatit, Suomen Henkikirjoittajayhdistys ry, Etnisten suhteiden neuvottelukunta, Suomen Adventtikirkko*)

Opetusministeriön mukaan ehdotettu menettely on perusteltu, koska se turvaa nykyistä paremmin sen, että vihkimiseen oikeutetuilla henkilöillä on edellytykset vihkimisen asianmukaiseen toimittamiseen. Lisäksi kaikissa tilanteissa olisi luotettavasti selvitettävissä se, kenellä on oikeus toimittaa vihkimisiä.

Väestörekisterikeskuksen mukaan vihkimisoikeuden myöntäminen henkilölle ja tätä koskevan vihkimisoikeusrekisterin tietosisällön muuttaminen vähentänee tietämättömyydestä aiheutuvia vihkimisoikeutta vailla olevien henkilöiden vihkimisyhtymisiä. Väestörekisterikeskus tuo lisäksi esille sen, tulisiko harkita vihkimisoikeuden myöntämisen edellytyksenä olevan toimintakelpoisuuden tarkistamisen tarkentavaa sääntelyä niiden vihkimisoikeutta hakevien henkilöiden osalta, joilla ei ole asuin- tai kotipaikkaa Suomessa.

Tietosuojavaltuutettu toteaa, että sääntelyssä on tarpeen määritellä tarkemmin, mitä esimerkiksi pykälän 3 kohdan edellytykset ovat. Mikäli kyseessä on ehdotuksen 4 §:ssä mainitut perehdyttämistä koskevat tiedot, asia on tarpeen ilmetä kyseisestä 2 §:stä esimerkiksi viittauksena 4 §:ään. Hänen mukaansa perustuslain ja henkilötietolain kannalta on olennaista, että henkilötiedot, joita henkilöstä kerätään, ilmenevät asiaa koskevan lain säännöksestä.

Suomen Helluntaikirkko toteaa, että ehdotettu muutos ei ole välttämätön, mutta sillä ei kuitenkaan ole huomauttamista muutosta vastaan. Välttämättömänä Suomen Helluntaikirkko kuitenkin pitää sitä, että anomus tehdään edelleen yhdyskunnan nimissä. Sen mukaan pykälän 3 kohtaan tulisi saada selkeä toimintamalli, jonka mukaan päättäisiin valtakunnallisesti ja yhdyskuntakohtaisesti hakijoiden tasavertaiseen kohteluun.

Suomen Vapaakirkko pitää nykyistä käytäntöä hyvänä ja toimivana. Heidän mukaansa uusi käytäntö lisäisi byrokratiaa.

Myös *Suomen Baha'i -yhdyiskunta* pitää nykyistä käytäntöä hyvänä. Baha'i-uskon mukaisesti vihkimisoikeus on yhdyskunnalla eikä yksittäisellä henkilöllä. Mikäli muutos tehdään, yhdyskunta esittää, että vihkimisoikeus myönnettäisiin yhdyskunnan rekisteriin merkitylle puheenjohtajalle ja sihteerille.

Resalat Islamilainen Yhdyskunta ehdottaa, että vihkimisoikeus myönnettäisiin yhdyskunnalle, joka puolestaan ilmoittaisi vihkijän maistraattiin.

3 §. Toimivaltainen viranomainen

Vihkimisoikeuden myöntää maistraatti. Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset siitä, mikä maistraatti on toimivaltainen tässä laissa tarkoitetuissa tehtävissä.

Useat lausunnonantajat kannattavat ehdotusta, että toimivaltaisena viranomaisena vihkimisoikeuden myöntämisessä toimisi yksi maistraatti. (*sisäasiainministeriö, opetusministeriö, Suomen Henkikirjoittajayhdistys ry, Finlands svenska baptistsamfund, Finlands Svenska Pingstsamfund, Vörå frikyrkoförsamling, Jehovan todistajat*)

Opetusministeriö toteaa tehtävän siirtämisen maistraatille olevan ministeriön kehittämislinjausten kannalta perusteltua. Ministeriön toimintaa on pyritty kehittämään entistä enemmän strategiseen suuntaan ja luonteeltaan toimeenpanevia tehtäviä on siirretty muille viranomaisille.

Sisäasiainministeriön mukaan ehdotettu toimintamalli mahdollistaa maistraattien erikoistumisen ja vastaa siten maistraattien toiminnan yleisiä kehittämislinjauksia.

Helsingin maistraatin mukaan vihkimisoikeuden myöntäminen tulisi jatkossakin säilyttää opetusministeriöllä ja valvonnan tulisi puolestaan kuulua sille maistraatille, jonka toimialueella uskonnollinen yhdyskunta sijaitsee. Mikäli valvonta viedään paikallistasolta yhteen sisäasiainministeriön määräämään viranomaiseen, paikallisviran-

omaisen toimivallalla saavutettavat hyödyt häviävät olennaisesti ja vaarana on, että valvonta nähdään osana turvallisuusasioita.

Turun maistraatti suhtautuu kielteisesti siihen, että sisäasiainministeriö voisi asetuksella antaa tarkemmat määräykset toimivaltaisesta maistraatista. Sen mukaan yhdelle maistraatille keskitetty toimivalta on vastoin valtion paikallishallinnon kehittämisen perusteista annettua lakia. Turun maistraatti esittääkin, että vihkimisoikeuden myöntäisi se maistraatti, jonka toimialueella uskonnollisen yhdyskunnan kotipaikka on.

4 §. Vihkimisoikeuden hakeminen

Vihkimisoikeutta haetaan 3 §:ssä tarkoitetulta maistraatilta. Hakemus voidaan kuitenkin toimittaa mille tahansa maistraatille.

Hakemuksesta tulee käydä ilmi sen henkilön nimi ja henkilötunnus tai syntymäaika, jolle vihkimisoikeutta haetaan. Hakemukseen tulee liittää asianomaisen kirjallinen suostumus vihkijänä toimimiseen sekä selvitys siitä, miten yhdyskunta on huolehtinut hänen perehdyttämisestään vihkimisen edellytyksiin, vihkimisessä noudatettavaan menettelyyn sekä vihkijän velvollisuuksiin ja vastuuseen.

Suomen Henkikirjoittajayhdistys ry:n ja Suomen Helluntaikirkon mukaan hankaluuksia saattaa esiintyä perehdyttämisen suorittamisen asianmukaisessa varmistamisessa. Lisäksi uskonnollisten yhdyskuntien omana yhteishankkeena toteutettavan vihkijäkurssin laatuksien toteaminen voi olla hankalasti todennettavissa.

5 §. Vihkijän velvollisuudet ja vastuu

Henkilön, jolle on myönnetty vihkimisoikeus, (vihkijä) on hoidettava tehtävänsä huolellisesti ja asianmukaisesti. Vihkiminen voidaan toimittaa myös yhdyskunnan käyttämällä kielellä. Kirkollisesta vihkimisestä on muutoin voimassa, mitä siitä avioliittolaisissa (234/1929) ja avioliittoasetuksessa (820/1987) säädetään.

Vihkijään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen toimittaessaan vihkimisiä ja hoitaessaan siihen liittyviä tehtäviä.

Opetusministeriö pitää säännöksiä tarpeellisina ja asianmukaisina.

Vähemmistövaltuutettu pitää hyvänä, että vihkiminen on mahdollista toimittaa myös yhdyskunnan omalla kielellä. Hänen mukaansa tämä ilmentää osaltaan perustuslain 17 §:ssä turvattua oikeutta ylläpitää ja kehittää omaa kieltä ja kulttuuria.

Myös *Suomen Helluntaikirkko* pitää hyvänä mahdollisuutta, että vihkitoimituksissa voitaisiin käyttää yhdyskunnan käyttämää kieltä.

Jehovan todistajien mukaan on hyvä, että ehdotettu laki vihkimisoikeuden myöntämisestä korostaa kunkin vihkijän henkilökohtaista vastuuta hoitaa huolellisesti hänelle uskottu tehtävä.

Suomen Baha'i -yhdykskunnan näkemyksen mukaan vihkimisen sitominen lain edellyttämään kaavaan rajoittaa yhteisön mahdollisuuksia suorittaa virallisia vihkimisiä oman katsomuksensa mukaisella tavalla.

6 §. Valvonta

Myönnetyn vihkimisoikeuden käyttämistä valvoo maistraatti.

Maistraatilla on oikeus saada valvontaa varten tarpeellisia tietoja vihkimisoikeutta hakeneelta yhdyskunnalta ja vihkijältä.

Rekisterihallinnon viranomaisten on ilmoitettava maistraatille havaitsemistaan tässä laissa tarkoitetun vihkimisoikeuden käyttämisessä ilmenneistä virheistä ja laiminlyönneistä.

Katso 3 §:n kohdalla esitetyt lausunnonantajien kannanotot.

Opetusministeriö pitää säännöksiä tarpeellisina ja asianmukaisina.

Vähemmistövaltuutetun mukaan vihkimisoikeuden käyttämisen valvonta tulee tehokkaammaksi ja helpommaksi uuden lain myötä.

Vaasan maistraatti ehdottaa selkeyden vuoksi, että 1 momenttiin tulisi lisätä "...valvoo 3 §:ssä tarkoitettu maistraatti." Lisäksi maistraatti ehdottaa 3 momenttiin termin "rekisterihallinnon viranomaisen", korvaamista ilmaisulla "Maistraatti ja Väestörekisterikeskus". Maistraatin mukaan termi rekisteriviranomainen voi tässä yhteydessä jäädä epäselväksi.

Krishna-liike Iskcon Suomessa mukaan myös yhdyskunnalla itsellään tulisi olla valvonta- ja ilmoittamisvelvollisuus havaitsemistaan virheistä.

7 §. Vihkimisoikeuden peruuttaminen

Maistraatin on peruutettava vihkimisoikeus vihkimisoikeutta hakeneen yhdyskunnan tai vihkijän hakemuksesta.

Jos vihkijä on rikkonut vihkimistä koskevia säännöksiä tai jos valvonnassa on havaittu muita puutteita vihkimisoikeuden käyttämisessä, maistraatti voi antaa vihkijälle huomautuksen.

Jos 2 §:ssä tarkoitetut edellytykset eivät enää täyty taikka jos vihkimistä koskevia säännöksiä on rikottu olennaisesti tai edellä 2 momentissa tarkoitetusta huomautuksesta huolimatta toistuvasti, maistraatti voi peruuttaa vihkimisoikeuden määräajaksi tai kokonaan.

Opetusministeriö pitää säännöksiä tarpeellisina ja asianmukaisina.

Vaasan maistraatin näkemyksen mukaan vihkijän oikeusturva saattaa vaarantua silloin, kun oikeuden peruuttamista on hakenut yhdyskunta. Tällaisissa tilanteissa vih-

kijälle tulisi varata tilaisuus tulla kuulluksi. Lisäksi maistraatti ehdottaa, että 2 momentissa tarkoitettu vihkijälle annettava huomautus on valmistelevalle toimille, josta va-
littamisen voisi tulkintaerimielisyyksien välttämiseksi kieltää.

Väestörekisterikeskus huomauttaa, että vihkimisoikeutta voi hakea myös henkilö, jolla ei ole asuin- tai kotipaikkaa Suomessa, jolloin tällaisen henkilön mahdollista toimintakelpoisuuden rajoittamista ei ole rekisteröity holhousasioiden rekisteriin. Tällaisten henkilöiden kohdalla olisi kyettävä varmistumaan henkilön toimintakelpoisuudesta esimerkiksi henkilön itsensä toimittamasta, asuinpaikkansa mukaan toimivaltaisen viranomaisen antamasta todistuksesta tai vastaavasta.

Suomen Helluntaikirkko pitää todella tärkeänä, että yhdyskunnalla ja vihkijällä on oikeus esittää vihkimisoikeuden peruuttamista. Heidän mukaansa lakiehdotus sisältää riittävän selkeät perustelut ja ohjeet mahdolliselle peruuttamiselle.

8 §. Vihkimisoikeusrekisteri

Väestörekisterikeskus pitää rekisteriä tämän lain nojalla myönnettyistä vihkimisoikeuksista. Rekisteriin talletetaan:

- 1) vihkimisoikeutta hakeneen yhdyskunnan nimi ja kotipaikka;*
- 2) vihkijän nimi ja henkilötunnus tai syntymäaika; sekä*
- 3) vihkimisoikeuden alkamis- ja päättymispäivä.*

Rekisterin tietoja käytetään myönnettyjen vihkimisoikeuksien hallintoihin ja valvontaan. Rekisteritiedot ovat julkisia ja ne säilytetään pysyvästi.

Väestörekisterikeskus voi antaa luvan saada rekisterin tietoja teknisen käyttöyhteyden välityksellä sellaiselle julkiselle tai yksityiselle yhteisölle, joka jatkuvasti tarvitsee rekisterin tietoja hyväksyttävää tarkoitusta varten. Ennen tietojen luovuttamista tietojen saajan on esitettävä Väestörekisterikeskukselle selvitys tietojen suojauksesta henkilötietolain (523/1999) 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Maistraatin velvollisuudesta tehdä Väestörekisterikeskukselle ilmoitus tämän lain nojalla myöntämästään vihkimisoikeudesta ja vihkimisoikeuden peruuttamisesta säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Tietosuojavaltuutetun näkemyksen mukaan olisi tarpeen vielä arvioida ja tarkentaa rekisterinpidon vastuita ja mahdollisesti myös rekisterin tietosisältöä sekä luovuttamista koskevia säännöksiä.

Väestörekisterikeskus esittää pohdittavaksi, olisiko tarpeen säätää tietojen julkisuudesta ja käsittelystä tarkemmin kuin ehdotuksessa on tehty.

*Sisäasiainministeriö, Väestörekisterikeskus ja Suomen Henkikirjoittajayhdistys ry esittävät rekisterinpitäjäksi Väestörekisterikeskuksen asemasta Itä-Suomen lääninhal-
litusta.*

Sisäasiainministeriö ehdottaa myös, että sen päätöksellä nimettävä maistraatti voisi antaa pykälän 3 momentissa mainitun luvan.

Suomen Henkikirjoittajayhdistys ry:n mielestä luvan myöntäminen voisi olla 3 §:ssä tarkoitetun maistraatin tehtävä.

Vaasan maistraatti ehdottaa, että 4 momentissa tarkoitetusta maistraatin velvollisuudesta tehdä Väestörekisterikeskukselle ilmoitus vihkimisoikeudesta ja sen peruuttamisesta voitaisiin säätää suoraan laissa.

Suomen Vapaakirkko ehdottaa, että vihkijän henkilötunnus olisi vain viranomaisjulkinen. Tällä ehkäistäisiin vihkijän henkilötietojen väärinkäyttämistä.

9 §. Vihkimisoikeuden myöntämistä koskevan päätöksen noudattaminen

Vihkimisoikeuden myöntämistä koskevaa päätöstä voidaan noudattaa, vaikka päätös ei ole saanut lainvoimaa.

(Ei huomautuksia)

10 §. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Uskonnollisille yhdyskunnille ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyt vihkimisoikeudet ovat voimassa kaksi vuotta tämän lain voimaantulosta, jollei vihkimisoikeutta ole myönnetty tätä ajankohtaa aikaisemmin päättyväksi määräajaksi.

Tällä lailla kumotaan vihkimisoikeusrekisteristä 7 päivänä toukokuuta 1993 annettu asetus (421/1993).

Vaasan maistraatin mukaan siirtymäsäännöksissä tarkoitettu kahden vuoden voimassaoloaika ennen lain voimaantuloa myönnetyille vihkimisoikeuksille on tarpeellinen vihkimisoikeuksien käytön valvomiseksi. Kaikille vihkijöille samanlaisena se myös osaltaan edistää tasapuolista kohtelua.

Suomen vapaa katolinen kirkko esittää, että ne henkilöt, joille yhdyskunta on myöntänyt vihkimisoikeuden, saisivat säilyttää sen hakemuksetta siirtymävaiheen jälkeenkin. Se katsoo, että näillä vihkijöillä on lain edellyttämät riittävät edellytykset vihkimisen asianmukaiseen toimittamiseen.

Suomen Helluntaikirkko pitää kahden vuoden siirtymäaika riittävänä. Se kuitenkin huomauttaa, ettei ehdotuksesta käy ilmi, mitä selvityksiä jo aikaisemmin vihkimisoikeuden saaneilta ja vihkimisiä toimittaneilta vaaditaan nimenomaan vihkimiseen perehdyttämisen osalta siirtymäajan päättymisen jälkeen.

Finlands Svenska baptistsamfund, Finlands Svenska Pingstsamfund ja Vörå frikyrkoförsamling esittävät, että siirtymäajan jälkeen uskonnolliset yhdyskunnat, joilla jo on vihkimisoikeus, ilmoittaisivat maistraatille niiden henkilöiden henkilötiedot, joille yhdyskunta on myöntänyt vihkimisoikeuden.

Avioliittolakiin ehdotetut muutokset

Sisäasiainministeriö esittää, että avioliittolain 17 §:ään lisättäisiin siviilivihkimisen toimittajaksi myös maistraatin päällikkö. Lisäksi se ehdottaa avioliittolain 141 a §:ään rekisterinpitäjäksi Väestörekisterikeskuksen asemasta Itä-Suomen lääninhallitusta.

Väestörekisterikeskus esittää, että tietyissä tilanteissa, kuten esimerkiksi silloin kun kihlakumppaneiden tietoja ei ole väestötietojärjestelmässä, vihkijälle asetettaisiin selvempi velvollisuus selvittää kihlakumppanien henkilöllisyys.

Tietosuoja-valtuutetun toimisto huomauttaa, että avioliittolain 141 a §:ssä olisi kysymys edellisen lakiehdotuksen 8 §:ssä tarkoitettusta vihkimisoikeusrekisteristä erillisestä rekisteristä. Tämä tulee ottaa huomioon muun muassa rekisteriä ylläpidettävää tietojärjestelmää suunniteltaessa.

Vihkimisoikeuden myöntäminen katsomusyhteisöille

Valtaosa niistä lausunnonantajista, jotka ottivat kantaa mietinnössä arvioituun kysymykseen mahdollisuudesta myöntää vihkimisoikeus uskonnottomille katsomusyhteisöille, puolsi työryhmän ehdotusta, jonka mukaan vihkimisoikeutta ei vastaisuudessaan voitaisi myöntää uskonnottomille katsomusyhteisöille. (*opetusministeriö, Helsingin maistraatti, Totuuden Ystävät, Suomen Helluntaikirkko, Krishna-liike ISKCON Suomessa*)

Vapaa-ajattelijain liitto ry:n mukaan ei ole oikein, että joillekin ryhmille annetaan erioikeuksia ainoastaan uskonnon harjoittamisen nimissä. Heidän mukaansa yksilöiden tasa-arvo toteutuu yhdistysten tasapuolisen kohtelun kautta. Näin ollen Liitto pitää perusteltuna, että vihkimisoikeus tulisi myöntää myös uskonnottomille katsomusyhteisöille.

Helsingin vapaa-ajattelijat ry:n mukaan esitys loukkaa voimassa olevaa perustuslakia sekä Suomessa asuvien perustuslaillista yhdenvertaisuutta syrjimällä uskonnottomia ja uskontokuntiin kuulumattomia. He yhtyvät Vapaa-ajattelijain liiton kantaan siinä, että vihkimisoikeus tulisi myöntää uskonnottomille katsomusyhteisöille.

Suomen Humanistiliiton mukaan työryhmän esittämät ehdotukset näyttäisivät asettavan eri katsomustyypit keskenään eriarvoiseen asemaan ilman perustuslain vaatimien hyväksytyjen perusteiden ilmaisemista. Liiton mukaan ainoana avioliiton laillistamistapahtumana tulisi olla siviilivihkiminen. Mikäli tämä ei toteudu, tulisi liiton ehdotuksen mukaan harkita henkilökohtaisen vihkimisoikeuden myöntämistä, jossa kuka tahansa täysivaltainen ja oikeustoimikelpoinen henkilö voisi hakea lupaa riippumatta siitä, onko henkilö jonkun uskonnollisen, katsomuksellisen tai muun yhteisön jäsen vai ei. Valvovana viranomaisena liitto mainitsee maistraatin. Mikäli edellä mainittukaan ei toteudu, liitto ehdottaa, että siviilivihkimistä täydennetään katsomusyhteisöillä, jossa vihkimisoikeuden mahdollisuutta ei sidota uskontoon vaan katsomuksellisuuteen.

Muita huomioita

Totuuden Ystävät, Suomen Tunnustuksellinen Luterilainen Kirkko ja Vaasan maistraatti esittävät, että ainoa laillinen vihkimismuoto voisi olla siviilivihkiminen.

Resalat Islamilainen yhdyskunta esittää, että vihkimisilmoituslomakkeita olisi saatavissa myös esimerkiksi englanninkielisenä.

LIITE

Oikeusministeriö pyysi lausuntoa vihkimisoikeustyöryhmän mietinnöstä laiksi vihkimisoikeuden myöntämisestä seuraavilta viranomaisilta ja yhteisöiltä¹:

Sisäasiainministeriö
Opetusministeriö

Väestörekisterikeskus

Helsingin maistraatti
Tampereen maistraatti (*)
Turun maistraatti
Vaasan maistraatti
Vantaan maistraatti (*)

Etnisten suhteiden neuvottelukunta
Tietosuojavaltuutettu
Vähemmistövaltuutettu

Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Kirkkohallitus
Suomen ortodoksinen kirkollishallitus

Rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat, joilla on vihkimisoikeus,² joista seuraavat antoivat vastauksen:

- Suomen Adventtikirkko
- Suomen Baha'i -yhdyskunta
- Finlands svenska baptistsamfund
- Finlands svenska pingstsamfund
- Suomen Helluntaikirkko
- Suomen Islam-seurakunta
- Jehovan todistajat
- Helsingin juutalainen seurakunta
- Krishnaliike/ISKCON Suomessa
- Luterilainen Sanan Yhdyskunta
- Resalat Islamilainen Yhdyskunta
- Totuuden Ystävät
- Suomen Tunnustuksellinen Luterilainen kirkko
- Suomen vapaa katolinen kirkko
- Suomen Vapaakirkko
- Vörå Frikyrkosamling

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry
Suomen Ateistiyhdistys ry (*)
Suomen Henkikirjoittajayhdistys ry
Suomen Humanistiliitto ry

¹ (*):llä merkityiltä ei saatu lausuntoa.

² Yhteensä 40 rekisteröityä uskonnollista yhdyskuntaa.

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Ihmisoikeusliitto ry (*)